

‘Op Art Basel zijn zelfs de braadworsten onbetaalbaar’

Kunstbeurs Art Basel is de grootste beurs voor eigentijdse en moderne kunst ter wereld. Het publiek daar houdt net zo veel van geld als van kunst.

Door [Arjen Ribbens](#) 20 juni 2015, NRC Handelsblad

Een reality check. Zo noemt Joep van Lieshout Art Basel, de belangrijkste kunstbeurs ter wereld. Reuze handig, zegt de oprichter van Atelier Van Lieshout, dat je in deze kleine Zwitserse stad zoveel museumdirecteuren, curatoren en verzamelaars tegenkomt. „Iedereen is hier”, constateert hij laconiek. Maar na twee dagen rondlopen beseft hij wel hoe gering zijn marktpositie is. Grijnzend: „Met Erik van Lieshout ben ik geloof ik de enige Nederlandse kunstenaar op de beurs. En dan zijn wij zo’n beetje de goedkoopste twee. In Nederland ben ik misschien een hele meneer, op wereldschaal ben ik een fruitvliegje.”

Van Lieshout overdrijft, enigszins. Tussen de vierduizend op Art Basel vertegenwoordigde kunstenaars zijn nog wel een paar landgenoten te vinden. Een klein beeld van Mark Manders bijvoorbeeld, en werken op papier van Robert Zandvliet en Marcel van Eeden. Bij topgalerie David Zwirner hangt een klein reliëf van Jan Schoonhoven. En bij Borzo, met Annet Gelink Gallery en Ellen de Bruijne Projects de enige Nederlandse deelnemer op de hoofdbeurs, is een indrukwekkende soloexpositie van Constant over New Babylon, zijn uit de jaren zestig daterende visie op de anti-kapitalistische stad van de toekomst.

Van Lieshout doet ook zichzelf tekort. Bij Design at Large, onderdeel van de grote designbeurs in Bazel, presenteert hij *The Original Dwelling*, een luxe grotwoning van tien bij zeven meter die net als New Babylon een toekomstvisie verbeeldt. Van Lieshout voorziet een tribale wereldorde met stammen die weinig belang hechten aan ethiek. Er hebben zich vier serieuze gegadigden voor de organisch gevormde grotwoning gemeld. „Het is zo goed als verkocht”, zegt Van Lieshout. Hij verwacht dat de presentatie meer werk oplevert.

3 miljard aan kunst

Opperbest is de stemming in Bazel, de stad zindert van kooplust. Europeanen mopperen weliswaar over de peperdure Zwitserse frank die ten opzichte van de euro sinds januari 15 procent in waarde is gestegen. „Zelfs de braadworsten zijn onbetaalbaar”, klaagt een galeriehouder. Maar aan de verkopen is dat niet te merken. David Zwirner verkocht zijn stand dinsdag meteen uit, inclusief een schilderij van Marlene Dumas (vraagprijs 3,5 miljoen dollar). Het was zijn beste beursdag ooit.

Annet Gelink noteerde vijf minuten na de opening de eerste verkoop, het Rotterdamse Vivid had op een satellietbeurs na een half uur twee dure vintage stoelen verkocht.

Bij Borzo vchten drie musea om de grote fotocollage van New Babylon op de buitenwand van de stand. Het Museum of Modern Art in New York won de strijd. Een opgetogen Annet Gelink: „Het is net of het geld de verzamelaars de neus uit komt – niet normaal zo goed als het gaat.”

Wat opvalt is het grote verschil met de veilingmarkt. Alleen al op de hoofdbeurs wordt volgens verzekeraar Axa Art al voor ruim 3 miljard euro aan kunst aangeboden. Maar Picasso's of Giacometti's van boven de 100 miljoen vind je er niet. Het met afstand duurste kunstwerk is een schilderij van Rothko met een vraagprijs van 50 miljoen dollar. Veilingkopers zijn enorm merkbewust, zegt Paul Gray, van de Richard Gray Gallery in Chicago en New York. „Niet alleen gaat het ze om de naam van de kunstenaar, maar het werk moet ook bij Sotheby's of Christie's geveild zijn.”

Goksyndicaat

De kostbare Rothko vertelt wel het een en ander over de gekte op de kunstmarkt. Het oranje-gele doek hangt bij de Nahmad Gallery, met vestigingen in Londen en New York. Helly Nahmad, de zoon van de oprichter, kocht het in november bij Sotheby's voor 36,6 miljoen dollar. Zes maanden later vraagt hij 13,4 miljoen meer.

Helly Nahmad (37) heeft net een gevangenisstraf van een jaar achter de rug. Hij werd veroordeeld wegens het leiden van een goksyndicaat in New York en het witwassen van zo'n 100 miljoen dollar. Ook grote verzamelaars gokten bij hem. Voor de duur van de beurs heeft een Amerikaanse rechter zijn huisarrest opgeschort.

Art Basel is een beurs die zich sterk richt op mensen die net zoveel van geld houden als van kunst. De eerste twee dagen is het evenement bijvoorbeeld alleen voor genodigden toegankelijk. Extra fijn zijn daarom de kunstuitingen die de spot lijken te drijven met de alomtegenwoordige commercie. Zoals de gratis zuurtjes van de in 1996 overleden conceptuele kunstenaar Félix González-Torres. Of de installatie van Opavivará! Het Braziliaanse kunstcollectief nodigt bezoekers uit zelf een kruidenthee te zetten en tot bezinning te komen in een hangmat van hun kunstwerk.

Op de Messeplatz, voor de deur van de beurs, staat de installatie *Do We Dream Under The Same Sky* van de Amerikaans-Thaise Rirkrit Tiravanija. Hij wil kunstliefhebbers bij elkaar brengen. In zijn met zonne-energie aangedreven keuken staat Tiravanija te koken. Hij nodigt bezoekers uit om mee te helpen, zichzelf te bedienen en daarna af te wassen en, vooral, van gedachten te wisselen. Na urenlang drentelen langs even zinnenprikkelende als onbetaalbare kunst is dat een welkom gebaar.

Een versie van dit artikel verscheen op zaterdag 20 juni 2015 in NRC Handelsblad. Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Media BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.